

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Одеський національний технологічний університет

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Філософія пізнання

Обов'язкова навчальна дисципліна

Мова навчання – українська

Освітньо-наукова програма: «Теплоенергетика»

Код та найменування спеціальності: 144 «Теплоенергетика»

Шифр та найменування галузі знань: 14 «Електрична інженерія»

Ступінь вищої освіти: Доктор філософії

Розглянуто, схвалено та затверджено
Методичною радою університету

РОЗРОБЛЕНО ТА ЗАБЕЗПЕЧУЄТЬСЯ: кафедрою філософії і права Одеського національного технологічного університету

РОЗРОБНИК: Шевченко Ганна Анатоліївна, доцент кафедри філософії і права, доцент, кандидат філософських наук

Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри філософії і права
Протокол від « 23 » квітня 2022р. № 7

Завідувач кафедри /ПІДПИСАНО/ Анатолій СОЛОВЕЙ
(підпис) Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Розглянуто та схвалено методичною радою з підготовки здобувачів ступеня вищої освіти «Доктор філософії» спеціальності: 144 «Теплоенергетика»
Протокол від «__» _____ 20__ р. №__

Голова ради /ПІДПИСАНО/ Наталя ПОВАРОВА
(підпис) Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Гарант освітньої програми /ПІДПИСАНО/ Борис КОСОЙ
(підпис) Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Розглянуто та схвалено Методичною радою ОНТУ
Протокол від «__» _____ 20__ р. №__

Секретар Методичної ради
університету /ПІДПИСАНО/ Валерій МУРАХОВСЬКИЙ
(підпис) Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

В електронному вигляді робочої програми на місці «підпис» прописується фраза /ПІДПИСАНО/

ЗМІСТ

1	Пояснювальна записка.....	4
1.1	Мета та завдання навчальної дисципліни	4
1.2	Компетентності, які може отримати здобувач вищої освіти.....	5
1.3	Міждисциплінарні зв'язки.....	6
1.4	Обсяг навчальної дисципліни в кредитах ЄКТС.....	6
2	Зміст дисципліни:.....	6
2.1	Програма змістових модулів.....	6
2.2.	Перелік тем семінарських занять.....	7
2.3	Перелік завдань до самостійної роботи.....	8
3	Критерії оцінювання результатів навчання.....	10
4	Інформаційні ресурси	12

1. Пояснювальна записка

1.1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання дисципліни «Філософії пізнання» є ознайомлення аспірантів з основними здобутками сучасної філософської гносеології та епістемології зі стійким оволодінням ними загальнонауковими (філософськими) компетентностями, спрямованими на формування системного наукового світогляду на підставі засвоєного у процесі вивчення курсу дисципліни знання про основні шляхи, форми, методи та проблеми філософського осмислення пізнавальної діяльності людини. **Основними завданнями** вивчення дисципліни «Філософія пізнання» є формування у аспірантів цілісного теоретичного компоненту наукового світогляду, теоретико-пізнавальної рефлексії, свідомого знання про власне місце у системі відношення «людина – світ» з визначенням особистісного ставлення до актуальних проблем гносеологічного та епістемологічного світовідношення на підставі засвоєння змісту, структури та тематики курсу у його концептуальному послідовному викладі процесів розгортання у пізнавальних визначеностях людської діяльності як процесу пізнання нею світу, самої себе та свого місця у світі у контексті загальних процесів цивілізування людини та формування людського світу як світу культури.

В результаті вивчення курсу «Філософії пізнання» аспіранти повинні

знати: – 1) існуючі концепції взаємозв'язку філософії і науки, історію розвитку та формування наукових картин світу; критично-креативні дискусії з питань впливу філософії на науку, а також науки на філософію;

– 2) особливості теорії пізнання, взаємозв'язок міфологічних, релігійних, мистецьких поглядів в пізнавальному процесі, формуванні креативного мислення вченого, основні дискусії з цього приводу;

– 3) теоретичні тлумачення соціальних процесів, їх вплив на розвиток науки та концепції зворотного впливу науки, техніки на соціальні процеси;

– 4) основні концепції методології та етики науки;

– 5) основні категорії філософії науки, типологічні характеристики основних концепцій, що описують розвиток наукового знання;

– 6) основні підходи до побудови логічно несуперечливих і обґрунтованих наукових концепцій;

– 7) співвідношення раціонального та ірраціонального, логіки та інтуїції, відкриття і обґрунтування в науковому пізнанні;

вміти: – 1) застосовувати у своїй науково-дослідницькій діяльності теорії філософського світогляду: еволюційну та революційну, синергетичну, поліваріантну, плюралістичну, толерантність тощо;

– 2) використовувати знання сучасної і традиційної логіки, методи і методології

розв'язання проблем конкретних тем дослідницької роботи, критично оцінювати існуючі наукові здобутки;

– 3) здійснювати свою наукову діяльність, дотримуючись наукової професійної

етики, громадянську позицію, сприяти дотриманню професійної етики науковим загалом;

- 4) викласти в формі реферату філософські питання напрямку дисертаційного дослідження;
- 5) критично оцінювати явища і факти псевдонаукових і паранаукових досліджень.

1.2. Компетентності, які може отримати здобувач вищої освіти

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Філософії пізнання» здобувач ступеня вищої освіти «Доктора філософії» отримує наступні програмні компетентності та програмні результати навчання, які визначені в [Стандарті вищої освіти зі спеціальності 144 «Теплоенергетика»](#) та [освітньо-професійної програми «Теплоенергетика» підготовки аспірантів](#).

Інтегральна компетентність

ІК-1. Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми у теплоенергетичній галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Загальні компетентності:

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу

ЗК02. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК03. Здатність розв'язувати комплексні проблеми у сфері теплоенергетики на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.

Спеціальні (фахові) компетентності:

СК01. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукові результати, які створюють нові знання у сфері теплоенергетики та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках.

СК03. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у вищій освіті з теплоенергетики.

СК04. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру у сфері теплоенергетики, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень.

Програмні результати навчання:

РН01. Мати передові концептуальні та методологічні знання з теплоенергетики і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні останніх світових досягнень з теплоенергетики, отримання нових знань та/або здійснення інновацій.

РН02. Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, наукові та прикладні проблеми теплоенергетики

державною та іноземною мовами, кваліфіковано відображати результати досліджень у наукових публікаціях у провідних міжнародних наукових виданнях.

РН03. Формулювати і перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема, результати теоретичного аналізу, експериментальних досліджень, спостережень, тощо і математичного та/або комп'ютерного моделювання, наявні літературні дані.

РН05. Планувати і виконувати експериментальні та/або теоретичні дослідження з теплоенергетики та дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасних інструментів, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми.

РН07. Застосовувати сучасні інструменти і технології пошуку, оброблення та аналізу інформації, зокрема, статистичні методи аналізу даних великого обсягу та/або складної структури, спеціалізовані бази даних та інформаційні системи.

1.3. Міждисциплінарні зв'язки

Попередні – філософія, логіка, релігієзнавство, етика, естетика, соціологія, політологія, психологія; послідовні – філософія науки, методологія науки, філософія освіти.

1.4. Обсяг навчальної дисципліни в кредитах ЄКТС

Навчальна дисципліна викладається на 1 курсі у 1 семестрі для денної та заочної форм навчання

Кількість кредитів ECTS - 4, годин - 120

Аудиторні заняття, годин:	всього	лекції	лабораторні	семінари
денна	40	14		26
заочна	24	10		14
Самостійна робота, годин	Денна - 80		Заочна - 96	

2. Зміст навчальної дисципліни

2.1. Програма змістовних модулів

Змістовий модуль 1: Людина і світ як головний пізнавальний предмет філософії

№ теми	Зміст теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1.1.	Сутність філософії	0,5	0,5
1.2.	Свідомість та мова	0,5	0,5
1.3.	Світ людини як світ культури. Сутність людини	0,5	0,5
1.4.	Філософія життя	0,5	0,5
	Разом за модуль:	2	2

Змістовий модуль 2: **Метафізичне (умоглядне) пізнання світу в людині мірних категоріях фундаментальної онтології**

№ теми	Зміст теми	Кількість годин	
		денна	заочна
2.1.	Категорії «буття» та «ніщо». «Одне» та «множина»	1	1
2.2.	Категорія матерії	0,5	0,5
2.3.	Час та простір	0,5	0,5
	Разом за модуль:	2	2

Змістовий модуль 3: Соціальна діяльність та соціальне пізнання

№ теми	Зміст теми	Кількість годин	
		денна	заочна
3.1.	Філософія техніки	1	0,5
3.2.	Філософські питання економіки	1	0,5
3.3.	Філософські питання екології	0,5	0,5
3.4.	Філософські питання демографії. Філософія кохання.	0,5	0,5
3.5.	Філософія війни та миру	0,5	0,25
3.6.	Філософія освіти	0,5	0,5
3.7.	Соціально-класове самовизначення людини у соціальних структурах суспільства	0,5	0,25
3.8.	Національно-етнічне самовизначення людини у соціальних структурах суспільства	0,5	0,25
3.9.	Філософія держави і права	0,5	0,5
3.10.	Філософія історії	0,5	0,25
	Разом за модуль:	6	4

Змістовий модуль 4: Осягнення світу у духовно-практичному пізнанні: міф та релігія

№ теми	Зміст теми	Кількість годин	
		денна	заочна
4.1.	Міфологічне пізнання світу та філософсько-теоретична складова міфологічного світогляду	1	0,5
4.2.	Релігійне пізнання світу та філософсько-теоретична складова релігійного світогляду	1	0,5
	Разом за модуль:	2	1

Змістовий модуль 5: Філософсько-методологічна рефлексія як духовно-теоретичне пізнання процесу наукового пізнання.

№ теми	Зміст теми	Кількість годин	
		денна	заочна
5.1.	Сутність, методи та форми пізнання, філософська теорія істини.	1	0,5
5.2.	Філософія науки та методологія наукового пізнання.	0,5	0,25
5.3.	Логіко-категоріальні (філософські) підстави пізнання.	0,5	0,25
	Разом за модуль:	2	1
	Разом з дисципліни	14	10

2.2. Перелік тем семінарських занять

№ з/п	Назва семінарських занять	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Тема 1.1. Сутність філософії як теоретично-світоглядного пізнання проблем буття людини в світі та спосіб людського самовизначення	1	0,5
2.	Тема 1.2. Свідомість та мова як трансцендентальні передумови здійснення когнитивно-пізнавальних процесів	1	0,5
3.	Тема 1.3. Світ людини як світ культури. Сутність людини	2	0,5

4.	Тема 1.4. Філософія життя. Екзистенціальні аспекти буття людини в світі культури	1	0,5
5.	Тема 2.1. Категорії “буття” та “ніщо“, “Одне” та “множина”.	1	0,5
6.	Тема 2.2. Категорія матерії як світоглядний Абсолют та результат пізнавального узагальнення діяльнісного світовідношення людини	1	1
7.	Тема 2.3. Час та простір. Пізнання просторово-часових вимірів буття людини у світі: антропологічний, культурно-історичний, соціокультурний та онтологічний аспекти категорій “часу“ та “простору“.	1	0,5
8.	Тема 3.1. Філософія техніки.	1	1
9.	Тема 3.2. Філософські питання економіки	1	1
10.	Тема 3.3. Філософські питання екології	1	1
11.	Тема 3.4. Філософські питання демографії. Філософія кохання	1	0,5
12.	Тема 3.5. Філософія війни та миру.	1	0,5
13.	Тема 3.6. Філософії освіти	1	0,5
14.	Тема 3.7. Соціально-класове самовизначення людини у соціальних структурах суспільства	1	0,5
15.	Тема 3.8. Національно-етнічне самовизначення людини у соціальних структурах суспільства	1	0,5
16.	Тема 3.9. Філософія держави і права.	1	0,5
17.	Тема 3.10. Філософія історії	1	0,5
18.	Тема 4.1. Міфологічне пізнання світу та філософсько-теоретична складова міфологічного світогляду	1	0,5
19.	Тема 4.2. Релігійне пізнання світу та філософсько-теоретична складова релігійного світогляду	1	0,5
20.	Тема 5.1. Сутність, методи та форми пізнання, філософська теорія істини	2	0,5
21.	Тема 5.2. Філософія науки та методологія наукового пізнання. Культура як духовна підстава діяльності вченого. Наукове пізнання і світогляд вченого.	2	1
22.	Тема 5.3. Логіко-категоріальні (філософські) підстави пізнання	2	1
	Усього	26	14

2.3.Перелік завдань до самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Тема 1.3. «Світ людини як світ культури. Сутність людини». 3.8. «Національно-етнічне самовизначення людини у соціальних структурах суспільства». Тема 4.1. «Міфологічне пізнання світу та філософсько-теоретична складова міфологічного світогляду». Тема 5.2. «Філософія науки та методологія наукового пізнання». Тема 5.3. «Логіко-категоріальні (філософські) підстави пізнання». «Українська філософська думка»	20	32
2	Тема 1.2. «Свідомість та мова як трансцендентальні передумови здійснення когнитивно-пізнавальних процесів». Тема 1.4. «Філософія життя. Екзистенціальні аспекти буття людини в світі культури». Тема 2.2. «Категорія матерії як світоглядний Абсолют та результат пізнавального узагальнення діяльнісного	30	32

	світовідношення людини». Тема 2.3. «Час та простір. Пізнання просторово-часових вимірів буття людини у світі: антропологічний, культурно-історичний, соціокультурний та онтологічний аспекти категорій “часу” та “простору”». Тема 3.4. «Філософські питання демографії. Філософія кохання». Тема 3.9. «Філософія держави і права». Тема 4.2. «Релігійне пізнання світу та філософсько-теоретична складова релігійного світогляду». Тема 5.1. «Сутність, методи та форми пізнання, філософська теорія істини». 5.2. Культура як духовна підстава діяльності вченого. Наукове пізнання і світогляд вченого.		
3	Виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань *)	30	32
Разом з дисципліни		80	96

*) Індивідуальні завдання

Індивідуальна робота – це форма організації навчання, яка має на меті поглиблення, узагальнення та закріплення знань, які аспіранти отримують у процесі вивчення дисципліни, а також застосування цих знань при виконанні окремих розділів дисертаційної роботи. Індивідуальна робота аспіранта складається з індивідуальних завдань за кожним модулем курсу у таких формах навчально-дослідних завдань:

1) Складання плану-проспекту оригінального першоджерела зі списку обов'язкової літератури (методичний посібник “Конспект першоджерел”) до кожної теми курсу обсягом 1-2 сторінки рукописного тексту с наступною усною доповіддю за ним на семінарському занятті;

- або підготовка за індивідуальним завданням фіксованого виступу-повіді на семінарі з питань семінару.

2) Написання письмової роботи у вигляді тезисної відповіді на екзаменаційне питання до однієї з тем модулів курсу з розділу № 3 “Зміст навчального матеріалу дисципліни” (екзаменаційні питання виділені підкресленням) обсягом 2-3 сторінки рукописного тексту с наступною усною доповіддю за нею на семінарському занятті, а у випадку, коли тема не виноситья на семінар, з наступною співбесідою. Денне відділення – 1 робота, заочне – дві;

- або підготовка за індивідуальним завданням фіксованого виступу-повіді на семінарі з питань семінару.

3) Написання письмової роботи на тему “Цикл наук та дисциплін, що вивчають...” об’єкти та предмети, що становлять ключові поняття конкретного семінарського заняття – обсяг 3-5 сторінок рукописного тексту;

- або підготовка за індивідуальним завданням фіксованого виступу-повіді на семінарі з питань семінару.

4) Написання письмової роботи на тему “Поняттєво-категоріальний апарат наукової спеціальності за темою дисертаційного дослідження аспіранта та суміжних наукових дисциплін” та “Методи наукового дослідження, що застосовуються у дисертаційній роботі аспіранта” – обсяг 5-7 сторінок рукописного тексту. Обов'язкове для написання для всіх аспірантів с наступним виступом на семінарах 5-го модулю.

5) Реферування новітньої літератури теми 3.4. “Філософські питання демографії. Філософія кохання” за напрямками “Проблеми шлюбу та сім’ї”, “Демографічна ситуація в Україні та світі”, “Любов та сім’я”.

6) Написання самостійної світоглядно-філософської творчої роботи з самовизначення аспіранта “Хто я як...?” за темами курсу

Виконання індивідуальних завдань передбачає врахування спеціалізації аспіранта, що знаходитиме прояв в узгодженні спеціалізації та навчальної теми:

Спеціальність	Тема семінару
---------------	---------------

144 – «Теплоенергетика»	Тема 3.1. Філософія техніки. 3.3. Філософські питання екології. 5.2. Культура як духовна підстава діяльності вченого. Наукове пізнання і світогляд вченого.
-------------------------	--

3. Критерії оцінювання результатів навчання

Види контролю: поточний, підсумковий – екзамен
диф. залік/екзамен

Нарахування балів за виконання змістового модуля

Вид роботи, що підлягає контролю	Оцінні бали		Форма навчання					
			денна			заочна		
	<i>min</i>	<i>max</i>	К-ть робіт	Сумарні бали		К-ть робіт	Сумарні бали	
				<i>min</i>	<i>max</i>		<i>min</i>	<i>max</i>
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Змістовий модуль 1. Людина і світ як головний пізнавальний предмет філософії								
Робота на лекціях	1/2	2/4	2	2	4	2	4	8
Виконання практичних робіт та підготовка до них	4/6	6/8	5	20	30	2	12	16
Опрацювання тем, не винесених на лекції	5/10	10/15		5	10		10	15
Виконання індивідуальних завдань	13/14	21/26	1	13	21	1	14	26
Проміжна сума				40	65		40	65
Поточний контроль (тестовий)	10/15	20/25	1	10	20		15	25
Модульний контроль	10/5	15/10	1	10	15		5	10
Оцінка за змістовий модуль 1				60	100		60	100
Змістовий модуль 2. Метафізичне (умоглядне) пізнання світу в людині мірних категоріях фундаментальної онтології								
Робота на лекціях	1/2	2/4	2	2	4	2	4	8
Виконання практичних робіт та підготовка до них	5/6	7/8	4	20	28	3	18	24
Опрацювання тем, не винесених на лекції	5/7	10/12		5	10		7	12

Виконання індивідуальних завдань	13/11	23/21		13	23		11	21
Проміжна сума				40	65		40	65
Поточний контроль (тестовий)	10/15	20/25		10	20		15	25
Модульний контроль	10/5	15/10		10	15		5	10
Оцінка за змістовий модуль 2				60	100		60	100
Змістовий модуль 3. Соціальна діяльність та соціальне пізнання								
Робота на лекціях	1/2	2/4	6	6	12	4	8	16
Виконання практичних робіт та підготовка до них	2/3	3/4	10	20	30	6	18	24
Опрацювання тем, не винесених на лекції	5/6	10/10		5	10		6	10
Виконання індивідуальних завдань	9/8	13/15	1	9	13	1	8	15
Проміжна сума				40	65		40	65
Поточний контроль (тестовий)	10/15	20/25		10	20		15	25
Модульний контроль	10/5	15/10		10	15		5	10
Оцінка за змістовий модуль 3				60	100		60	100
Змістовий модуль 4. Осягнення світу у духовно-практичному пізнанні: міф та релігія								
Робота на лекціях	1/2	2/4	2	2	4	1	2	4
Виконання практичних робіт та підготовка до них	6/22	10/32	3	18	30	1	22	32
Опрацювання тем, не винесених на лекції	5/5	10/10		5	10		5	10
Виконання індивідуальних завдань	15/11	21/19	1	15	21	1	11	19
Проміжна сума				40	65		40	65
Поточний контроль (тестовий)	10/15	20/25		10	20		15	25
Модульний контроль	10/5	15/10		10	15		5	10
Оцінка за змістовий модуль 4				60	100		60	100

Змістовий модуль 5. Філософсько-методологічна рефлексія як духовно-теоретичне пізнання процесу наукового пізнання.								
Робота на лекціях	1/2	2/4	2	2	4	1	2	4
Виконання практичних робіт та підготовка до них	5/12	7/18	4	20	28	2	24	36
Опрацювання тем, не винесених на лекції	5/5	10/10		5	10		5	10
Виконання індивідуальних завдань	13/9	23/15	1	13	23	1	9	15
Проміжна сума				40	65		40	65
Поточний контроль (тестовий)	10/15	20/25		10	20		15	25
Модульний контроль	10/5	15/10		10	15		5	10
Оцінка за змістовий модуль 5				60	100		60	100

4. Інформаційні ресурси.

Базові (основні):

1. Кирилюк, О. С.

Методичні вказівки до семінарських занять з дисципліни "Філософія пізнання" [Електронний ресурс] : для аспірантів усіх спец. ден. та заоч. форм навчання / О. С. Кирилюк, Г. А. Шевченко ; відп. за вип. А. О. Соловей ; Каф. соціології, філософії і права. — Одеса : ОНАХТ, 2019. — Електрон. текст. дані: 55 с.

<https://elc.library.ontu.edu.ua/library-w/DocumentDescription?docid=OdONAHNT-cnv.BibRecord.166578>

2. Шевченко, Г. А.

Методичні вказівки до самостійної роботи з дисципліни "Філософія пізнання" [Електронний ресурс] : для аспірантів усіх спец. ден. та заоч. форм навчання / Г. А. Шевченко, С. М. Тодорова, Ю. М. Мельник ; відп. за вип. А. О. Соловей ; Каф. соціології, філософії і права. — Одеса : ОНАХТ, 2020. — Електрон. текст. дані: 45 с.

<https://elc.library.ontu.edu.ua/library-w/DocumentDescription?docid=OdONAHNT.1291140>

3. Черняк, Галина Анатоліївна.

Конспект лекцій з дисципліни "Наукова риторика та стилістика" [Електронний ресурс] : для аспірантів спец. 073 "Менеджмент" галузі знань 07 "Управління та адміністрування" ден. та заоч. форм навчання / Г. А. Черняк, Г. В. Ангелов, І. А. Кириченко ; Каф. соціології, філософії і права. — Одеса : ОНАХТ, 2018. — 64 с. — Електрон. текст. дані.

<https://elc.library.ontu.edu.ua/library-w/DocumentDescription?docid=OdONAHNT-cnv.BibRecord.162291>

4. Черняк, Галина Анатоліївна.

Методичні вказівки до практичних занять з дисципліни "Наукова риторика та стилістика" [Електронний ресурс] : для аспірантів спец. 073 "Менеджмент" галузі знань 07 "Управління та

адміністрування" ден. та заоч. форм навчання / Г. А. Черняк ; відп. за вип. Г. В. Ангелов ; Каф. соціології, філософії і права. — Одеса : ОНАХТ, 2018. — Електрон. текст. дані: 44 с.
<https://elc.library.ontu.edu.ua/library-w/DocumentDescription?docid=OdONAHТ-cnv.BibRecord.162292>

5. Шевченко, Г. А.

Конспект лекцій з дисципліни "Філософія" [Електронний ресурс] : для бакалаврів усіх спец. ден. та заоч. форм навчання / Г. А. Шевченко, С. М. Тодорова, Ю. М. Мельник ; відп. за вип. А. О. Соловей ; Каф. соціології, філософії і права. — Одеса : ОНАХТ, 2021. — Електрон. текст. дані: 61 с.
<https://elc.library.ontu.edu.ua/library-w/DocumentDescription?docid=OdONAHТ.1601431>

6. Конспект лекцій з дисципліни «Філософія пізнання» для аспірантів усіх спеціальностей денної та заочної форм навчання / Укл.: Г.А. Шевченко, С.М. Тодорова, Ю.М. Мельник / За редакцією Г.А. Шевченко.— Одеса: ОНТУ, 2023. – 105 с. Надісланий на розгляд Методичній раді з підготовки здобувачів степені вищої освіти «доктор філософії».

Додаткові:

1. <https://journal.philosophy.ua/>
2. <https://tureligious.com.ua/>
3. <https://philosophvsm.jimdo.com>
4. www.filosof.com.ua – бібліотека праць з філософії
5. <http://www.gumer.info/> - електронна бібліотека філософських текстів
6. <http://krotov.info> – бібліотека філософських та релігійних текстів
7. <http://platonanet.org.ua/> - електронна бібліотека праць філософів та підручників з філософії